

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра філософії

Затверджено
На засіданні кафедри філософії
Філософського факультету
Львівського національного університету імені
Івана Франка
протокол № 8 від 13.02.2023 р.

Завідувач кафедри філософії

докт. філос. наук, проф. Карась А. Ф.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАГАЛЬНА СЕМІОТИКА»,
що викладається в межах ОПШ «Філософія»
першого (бакалаврського) освітньо-наукового рівня вищої освіти для здобувачів
спеціальності 033-філософія

Львів 2022-2023 р.

Назва дисципліни	ЗАГАЛЬНА СЕМІОТИКА
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра	Філософський факультет, кафедра філософії
Галузь знань і назва спец.	03 – гуманітарні науки, 033 – філософія
Викладач дисципліни	Карась Анатолій Феодосійович, доктор філос. наук, професор
Контактна інформація	anatoliy.karas@lnu.edu.ua ; anatolijkaras@yahoo.com
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щочетверга з 14:00 до 15:00 год. (головний корпус, ауд. 316) або консультації за попередньою домовленістю. Також можливі он-лайн консультації через ZOOM або інші ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	http://filos.lnu.edu.ua/department/filosofiji
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Загальна семіотика» є нормативною для спеціальності 033 – філософія, викладається в 6-му семестрі. Програма навчальної дисципліни розрахована на 3 кредити – 90 годин(за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Заняття проводяться у формі лекцій (14 год.), семінарів (16 год.) і самостійної роботи студентів (60 годин). Щотижня відводиться 2 годин для аудиторного навчання і 4 год. для самостійної роботи студента. <i>Курс складається з двох частин (двох контрольних робіт) і завершується іспитом.</i> Розташований: http://filos.lnu.edu.ua/department/filosofiji - електронна сторінка кафедри філософії ЛНУ імені Івана Франка
Коротка анотація дисципліни	Предметом навчальної дисципліни «Загальна семіотика» є <i>процес семіозу</i> , який полягає в дії знаків і знакових систем як засобів сприйняття і розуміння реальності та генерування, перетворення і зберігання інформації в суспільстві і природі. Знаки є елементарними носіями інформації, а знакові системи – носіями баз даних. Головною функцією семіотичної системи є її здатність моделювати дійсність в напрямку її еволютивної прагматичної зміни. Дисципліна передбачає надати студентам необхідні знання, обов'язкові, щоб орієнтуватись в сучасних гуманітарних, соціальних і політичних процесах і тенденціях, які засновуються на особливостях семіотичного моделювання та маніпуляції. Цей курс особливо актуальний для сучасної України, яка перебуває у стані гібридної інформаційної війни на шляху демократичного громадянського розвитку.
Мета і завдання дисципліни «Філософія свободи»	Мета викладання навчальної дисципліни полягає в тому, щоб студенти освоїли і зрозуміли курс загальної семіотики в двох аспектах: історичному – як розгортається концептуалізація ролі знаків та символів щодо їхньої когнітивної функції та опосередкувальної природи знакових систем в пізнанні реальності; в теоретичному – яким чином знакові знаки, знаково-символічні системи, наративи, дискурси і комунікація обумовлюють формування інтелектуальних концепцій і впливають на практичну активність людини і суспільства. Навчальна мета курсу полягає у формуванні вміння порівнювати, аналізувати й прогнозувати концептуальні підходи і шляхи, оптимальні щодо пізнавальних стратегій людини в її намаганні знайти адекватні способи витлумачення реальності і суспільної дійсності задля успішного розвитку людини в контексті збереження життя і природи. Завдання:

	<ul style="list-style-type: none"> • Визначити передумови, головні ідеї і перспективи семіотичного повороту у філософії і гуманітаристиці; • систематизація знань стосовно критичного ставлення до метафізики та визначення наукового статусу філософії; • з'ясувати семіотичний потенціал щодо подолання дихотомічного розриву буття на природу і культуру, дух і матерію, природознавство і гуманітаристику; • розкрити роль філософії Ч. С. Пірса у формуванні інтелектуальної ситуації ХХ століття; • визначити сутнісні відмінності між семіотикою і семіологією, з'ясувати особливості філософії Ч. С. Пірса і концепції мови Ф. де Сосюра; • визначити семіотичні підстави виникнення постмодерністичного спрямування філософії; • засвоїти ключові ідеї, проблеми, поняття, концепти і пропозиції семіотики; • з'ясувати вплив семіотичних досліджень на сучасні гуманітарну, літературну й мистецьку ситуації; • сформулювати розуміння філософії як семіотичної інтерпретації дійсності.
Література для вивчення дисципліни	<p>Виклад і засвоєння матеріалу відбувається на основі джерел:</p> <p style="text-align: center;">основні:</p> <p><i>Барт Р.</i> Война языков // Барт Р. Избранные работы: Семиотика, Поэтика. М.: Прогресс, Универс, 1994. С. 535-541. https://studfile.net/preview/5560812/page/76/</p> <p><i>Бацевич Ф. С.</i> Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень. Підручник. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – С. 19-30, 58-75.</p> <p><i>Бодіяр Ж.</i> Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004. С. 5-65.</p> <p><i>Бодіяр Ж.</i> Символічний обмін і смерть. Л.: Кальварія, 2004. (Порядок симулякрів) С. 85-143. https://ukrlib.com.ua</p> <p><i>Дерріда Ж.</i> Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – С. 457-478.</p> <p><i>Ділі Дж.</i> Основи семіотики. Львів: Арсенал, 2000. С. 37-45; 160-190. https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf</p> <p><i>Карась А.</i> Трансформація філософії під впливом сучасних викликів // Вісник ЛНУ. Серія: Філософські науки, 2008. № 11. С. 38–46.</p> <p><i>Карась А.</i> Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. № 5, 2008. С. 16-29.</p> <p><i>Лангер Сьюзен.</i> Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. М.: Республика, 2000. – С. 9-28, 51-73.</p> <p><i>Мечковская Н. Б.</i> Семиотика: Язык. Природа, Культура: Курс лекций: учеб. пособие для студ. 2-е изд., испр. Москва: «Академия», 2007. (432 с.) С. 6-20.</p> <p><i>Моррис Чарльз Уильям.</i> Из книги «Значение и означивание». Знаки и действия // Семиотика. Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва: Академический проект, 2001. С. 129-144.</p> <p><i>Моррис Чарльз Уильям.</i> Основания теории знаков // Семиотика. Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е. Москва: Академический проект, 2001. С. 45-98.</p> <p><i>Патнем Гіларі.</i> Розум, істина й історія. К.: Альтернативи, 2003. (Розділ 1-2: проблеми з референцією). С. 28 – 60. (Кабінет філософії)</p> <p><i>Пирс Ч. С.</i> Избранные философские произведения. Москва: Логос, 2000. (<i>Дух картезианства</i>) С. 48-96.</p> <p><i>Пирс Ч. С.</i> Фаллибализм, непрерывность и эволюция / Принципы философии. Том I. – Санкт-Петербург: Философское общество, 2001. С. 116-139.</p> <p><i>Пирс Ч. С.</i> Что такое значение? / Пирс. Ч. С. Избранные философские произведения. – Москва: Логос, 2000. С. 223-234.</p> <p><i>Почепцов Г. Г.</i> Семиотика. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2002. (432 с.) С. 13-29.</p> <p><i>Сосюр Фердинан де.</i> Курс загальної лінгвістики / Переклад з французької. –К.: Основи, 1998. – С. 18-37; 279-292.</p> <p><i>Deely John.</i> Innenwelt and Umwelt//Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2019. Випуск 21. С. 3–16. http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/21_2019/3.pdf</p> <p style="text-align: center;">Додаткові:</p> <p><i>Андрейчук Н. І.</i> Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця ХУ – початку ХУІІ століття. Львів, 2011. (Лінгвокультурний простір як форма репрезентації життєвого світу людини. С. 84-119.)</p> <p><i>Гірц К.</i> Інтерпретація культур. Вибрані есе. Пер. з англ. Київ, 2001. https://shron1.chtyvo.org.ua/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur.</p>

	<p><i>Барт Р.</i> Избранные работы: Семиотика. Поэтика / Пер. с фр. – М.: Прогресс, Универс, 1994. – С. 246-253 (Воображение знака). https://studfile.net/preview/5560812/page:76/</p> <p><i>Еко Умберто.</i> Роль читача. Дослідження з семиотики текстів / Перекл. з англ. Л.: Літопис, 2004. С. 247-281. (Розділ 7.1.: Аналіз значення) (Кабінет філософії)</p> <p><i>Карась А.</i> Єдність культури і природи з погляду семиотики // Ділі Дж. Основи семиотики. С. 7 – 15.</p> <p><i>Карась А.</i> Реальність і філософія у семиотичному аспекті // Записки наукового Товариства імені Шевченка. Праці історично-філософської секції. Том 256. Львів, 2008. С. 469-484.</p> <p><i>Кісь Р.</i> Мова, думка і культурна реальність (Від О. Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів:Літопис, 2002. С.97-179.</p> <p><i>Леві-Строс К.</i> Міт і значення // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст./ За ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис,1996. С. 343-357.</p> <p><i>Льюис К. И.</i> Модусы значения // Семиотика. Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е. Москва: Академический проект, 2001. С. 227-242.</p> <p><i>Масенко Л.</i> Мова і політика. К.: Соняшник, 1999. С. 33-49 (Мова і свідомість).</p> <p><i>Павлюк Л.</i> Знак, символ, міф у масовій комунікації. Львів: 2006. С. 8-24.</p> <p>Пинкер Стивен. Язык как инстинкт. 1994. https://batrachos.com/sites/default/files/pictures/Books/Pinker_2004_Yazy%60k%20kak%20instinkt.pdf</p> <p><i>Потебня О.</i> Мова. Національність. Денаціоналізація / За ред. Ю. Шевельова. Нью Йорк, УВАН, 1992. Вступна стаття. С. 5 – 48: http://diasporiana.org.ua/movoznavstvo/2300-potebnya-o-mova-natsionalnist-denatsionalizatsiya/</p> <p><i>Розин В.</i> Семиотические исследования. М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская книга, 2001. С. 5-35 (Семиотический подход и наука).</p> <p><i>Сепир Э.</i> Избранные труды по языкознанию и культурологии / Пер. с англ. М.: Прогресс, Универс, 1993. С. 209-216 (Коммуникация); 223-248 (Язык).</p> <p><i>Еко Умберто.</i> Отсутствующая структура. Введение в семиологию. ТОО ТК "Петрополис", 1998. С. 259-274; 290-307; 323-328.</p>
Обсяг курсу	90 год. З них аудиторних 14 годин лекцій, 16 години семінарських і 60 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення курсу студент має :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • історичні етапи розвитку семиотики і пояснити відмінності між ними; • чому зміст епохи Нового Часу не може бути зведений до раціоналізму-емпіризму; • основні принципи семиотичного розуміння буття; • особливості семиотичного витлумачення доби Модерну і постмодернізму; • хто такий Ч.С. Пірс і в чому полягає його місце у філософії; • історію розвитку семиотики; відмінності між семиологією й семиотикою; • відмінності між моделями знака Ф де Сосюра й Ч. С. Пірса; • що таке логоцентризм і семіоз; • що таке синтагма і синтагматичні відношення; • функції і типи знаків; • характеристику рівнів семіозу; • структуру предмета семиотики; • характеристику ключових термінів з курсу; • особливості семиотичної компетенції у її відмінності від вербальної; • чому мова є другою моделювальною системою, а культура – третьою; • чому семиотика не належить до класичної філософської парадигми; • яким чином семиотика зберігає онтологічний потенціал дослідження • у чому полягає відмінність між реальністю і дійсністю? <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати відмінності і семиотичні спорідненості між «речами», «об'єктами», «знаками», «предметами»; • вказати на відмінності між інтерпретантом та інтерпретантою; • розрізняти фізичну реальність, віртуальну реальність та антропологічну дійсність; • пояснити джерела генерування значень, сенсів, кодів, символів; • розрізняти знаки-ікони від знаків-індексів і знаків-символів; • визначити, що таке денотат, конотат; сигніфікат і сигніфікант;

	<ul style="list-style-type: none"> • обґрунтувати референційну природу значення; • визначати особливості та складові елементи «видосвіту» (<i>umwelt</i>) і вказати на його відмінність від «життєсвіту»; • пояснити, що таке «семіотична компетенція»; • пояснити локутивну, іллокутивну та перлокутивну особливості вербальної знакової системи; • характеризувати семантичні й синтаксичні особливості знакових систем; • встановлювати зв'язок між «контекстом», «структурою» і «кодом»; • пояснити, що таке симулякр і вміти експлікувати його з дійсності; • застосовувати семіотичний аналіз для дослідження української дійсності. <p><i>На основі вивчення дисципліни очікується набуття студентами інтегральних, загальних і фахових компетенцій.</i></p> <p>Інтегральна компетентність визначається здатністю розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філософії та гуманітаристики або у процесі навчання, що передбачає застосування філософських теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p><i>Загальні компетенції (ЗК):</i> ЗК2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК12. Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).</p> <p><i>Фахові компетенції (ФК):</i> ФК5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення. ФК8. Здатність оперувати філософською термінологією для розв'язання професійних завдань. ФК10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики. ФК13. Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії. ФК14. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.</p> <p><i>Зміст дисципліни має забезпечувати програмні результати навчання, які передбачають:</i> РН3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії. РН6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії. РН10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури. РН14. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання. РН18. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p>
Ключові слова	Семіотика, втілений розум, знак, структура, об'єкт, символ, знакова система, вербальна мова, код, значення, смисл, сенс, симулякр, комунікація, умвельт, інненвельт, семіоз, наратив, дискурс, репрезентація, сигніфікація, реальність, дійсність, семіотична компетенція, віртуальна реальність
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, семінарів, консультації, самостійна робота.
Теми	Тематика занять подана нижче під назвою СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль,	іспит в кінці семестру комбінований - тестовий/усний
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії філософії
Навчальні методи	Презентація, лекції, лекції-бесіди, семінари, дискусії, колоквиум, тьюторство.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме використання загально вживаних програм і операційних систем, а також Інтернету
Критерії оцінювання	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:

(окремо для кожного виду навчальної діяльності)

- семінарські заняття: 40% семестрової оцінки; макс. кількість балів – 40;
- самостійна робота: 10% семестрової оцінки; макс. кількість балів – 10;
- іспит: 50% семестрової оцінки; макс. кількість балів – 50._____

Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни „Загальна семіотика” оцінюється: **презентації** – за 5-ти бальною шкалою, **доповнення, участь в дискусії, письмові відпрацювання** – за 3-х бальною шкалою.

У кінці семестру виводиться (1) *середня* арифметична оцінка за всі *презентації* та (2) *сумарна* оцінка за усні *доповнення* й письмові відпрацювання; окремо (3) сума балів за самостійну роботу (2 есе, макс. 10 балів).

Одержану *середню* арифметичну оцінку за презентації (1) множимо на коефіцієнт 8. Якщо, наприклад, студент/студентка одержали за презентацію *середню арифметичну оцінку* («с.а.о») «5», то при множенні її на коефіцієнт 8 – одержуємо суму в 40 балів, якщо ж «с.а.о» - 4 бали, то сума буде 32 бали, якщо «с.а.о.» - 3 бали, то сумарна = 24. Тоді три суми (за презентацію, доповнення і самостійну роботу) додаємо. За семестр студент набирає до 50 балів (з них 10 балів за самостійну роботу).

- **Бали за аудиторну роботу не відпрацьовуються у разі пропусків без поважної причини.** Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме відповідний поточний контроль – 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: (А) презентація з основного питання чи усна доповідь-опонування (до 5-ти балів); (Б) доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ, участь у дискусіях, аналіз джерельної і монографічної літератури, письмові завдання (до 3-х балів); (В) реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог) – до 5 балів.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять і позитивні оцінки за самостійну роботу (мінімальна сума – 26 балів), є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Письмова робота:

1) студенти пишуть 2 есе (або 1 есе + розширений тлумачний словник семіотичних термінів) в межах виконання самостійної роботи;

2) за умов епідемічного карантину студенти можуть відпрацьовувати пропущені заняття через виконання письмових робіт-відповідей на *не менше двох питань з теми одного семінару*. Макс. оцінка за одну роботу – 3 бали.

Академічна доброчесність: роботи студентів повинні бути їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів, становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної *недоброчесності*. *Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.*

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають повідомляти викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Система виставлення балів.

	<p>- Враховуються бали, набрані на поточних заняттях, за самостійну роботу і бали підсумкового тестування. <i>При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час семінарів;</i></p> <p>- пропуски занять не допускаються, відсутність на семінарському занятті дорівнює академічній заборгованості, фіксується в журналі оцінкою 0 балів, яка повинна бути ліквідована; запізнення на заняття – не допускаються;</p> <p>- Недобросчесними діями студента є: користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням, списування і плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.</p> <p>- Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену</p>	<p>ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ (ІСПИТОВИХ) ПИТАНЬ ДО КУРСУ КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке семіотика – запропонуйте визначення її предмету і охарактеризуйте її функції та підрозділи предмету. 2. Назвіть ключові поняття семіотики як філософського напрямку і запропонуйте визначення п'яти основних понять (на вибір). 3. Історичні віхи на шляху до сучасної семіотики. Семіотика і наука; 4. Слова і речі: логічні і лінгвістичні витоки сучасної семіотики; 5. Що таке мовна діяльність? Назвіть і витлумачте різні форми мовної діяльності. 6. Ф. де Сосюр про роль мови у сприйнятті і розуміння світу. 7. Вербальна мова як знакове і структурне опосередкування між людиною і буттям 8. Семіотичний внесок Ч. Пірса: ключові ідеї. Розрізнення між семіологією і семіотикою. 9. Фердінан де Сосюр про місце мови серед явищ людського життя. Семіологія. 10. Свідчення мови в антропології. Мовний тип і ментальність соціальної групи. 11. Визначення основних рис та особливостей "семіотичного повороту у філософії" на початку ХХ ст. 12. Назвіть чотири риси картезіанської (класичної) філософської парадигми за Ч. Пірсом. 13. Що таке семіологія і в чому полягає її предмет? 14. Охарактеризуйте картезіанську парадигму у філософії. 15. Лінгвістичний поворот у філософії. Мова як структурне і знакове опосередкування між людиною і буттям. 16. У чому полягає дух картезіанства за Ч. Пірсом? Які недоліки картезіанства він називає? 17. Кому належить запитання «чи існує якесь знання, не обумовлене попереднім пізнанням і знанням?». Запропонуйте свою відповідь на це питання. 18. Які нові можливості для філософського розуміння світу пропонує семіотичний підхід? Запропонуйте власне розуміння його виникнення. 19. Ф. де Сосюр про роль мови у сприйнятті і розумінні світу. 20. У чому полягає відмінність між поняттями «самосвідомості» і «самості» у тлумаченні Ч.С. Пірса? 21. У чому суть альтернативності семіотики відносно класичного епістемологічного підходу у філософії? Окресліть основні риси та ідеї філософії Ч. С. Пірса. 22. Окресліть відмінності між поняттями «довкілля» і «середовище». Що таке «Umwelt» та «Innenwelt» ? 23. У чому полягає відмінність між «фізичною річчю» та «об'єктом»? Як називаються відношення між об'єктами? 24. Охарактеризуйте поняття «репрезентація», «референція», «сигніфікація» і поясніть яким чином вони ідентифікують процес історичного розвитку філософії. 25. Охарактеризуйте базові функції (первинну і вторинну) семіотичної компетенції.

26. Поясніть поняття інтенції (настанови) відносно феноменології та семіотики.
27. Що таке НАРАТИВ і яка його роль у семіотичній компетенції?
28. Що служить передумовою виникнення (нового) знака? Поясніть свою думку.
29. Що таке КОД і на основі чого він може виникати?
30. Що таке «семіотична компетенція»?
31. У чому полягають відмінності між структурним кодом і процесуальним кодом?
32. У яких відношеннях перебувають між собою КОД і СТРУКТУРА?
33. Що таке ЗНАК? Запропонуйте найпростішу характеристику.
34. Охарактеризуйте три основні функції знака. Що є передумовою розпізнавання знаків?
35. Структурна модель знака Ч. С. Пірса. З яких трьох елементів, за Ч. Пірсом, складається знак? Подайте їхню характеристику.
36. Які роди ОБ'ЄКТІВ розрізняв Ч. Пірс?
37. Запропонуйте вичерпну характеристику ІНТЕРПРЕТАНТИ.
38. Поняття семіотичної компетенції, основні функції семіотичної компетенції. У чому полягає відмінність між семіотичними компетенціями людини і тварини?
39. Поняття знакової системи та основні типи знаків
40. Що таке знак? У чому полягає його природа? Запропонуйте класифікацію знаків за Ч.С. Пірсом.
41. Вкажіть на основні елементи будови (структури) знака і розкрийте зміст поняття «сигніфікація». Визначте складові семантичного трикутника.
42. У чому полягає найвагоміший внесок Ф. де Сосюра у розвиток ідеї знака?
43. Охарактеризуйте кожен з трьох типів знаків за Ч. Пірсом.
44. У чому полягає природа символу як типу знаку. Що є достатньою підставою перетворення знака у символ?
45. Що таке синтагма і синтагматичний порядок? Що означає поняття «мовна вартість» (за Ф. де Сосюром). Синтагматичні відношення у мові, мовленні і семіотиці?
46. Знак і значення. Назвіть компоненти значення і поясніть, що таке референт, денотат, конотація, позначник? Вкажіть чинники творення конотацій.
47. Значення і сенс. Що є джерелом сенсу?
48. Знак, значення і код. Назвіть і охарактеризуйте основні форми кодів.
49. Енкратичні та акратичні джерела значень, за Р. Бартом.
50. Роль вербальної мови, її головні функції та прагматичні відношення.
51. Семіотика як вчення про знак, текст і генерування значень. Визначення класичного семантичного трикутника.
52. Поняття *семіозу* та його рівні: фіто-, фізіо-, зоо- й антропосеміоз. Поняття сприйняття.
53. Чинники семіотичного процесу: знак як універсальний посередник: знак як звукообраз і концепт, або позначувальник і позначуване;
54. Феноменологія сприймання: речі – знаки – об'єкти – предмети; об'єктивність і об'єктність, суб'єктивність і суб'єктність.
55. Інтерпретанта, інтерпретант, інтерпретація
56. Мова і мовлення з погляду семіотики: основні функції мови.
57. Розуміння досвіду у контексті семіозу. Досвід як формальна об'єктна структура. Трихотомія досвіду.
58. Біосеміотика і поняття «видосвіт» (**umwelt**) та «інненвельт»
59. Прагматичний вимір семіотики. Розрізнення реальності і дійсності.
60. Проблема симуляції розуміння і поняття «симулякр». «Суржик», як семіотичне явище.

Опитування

Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ

тижні	ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З МЕТОДИЧНИМИ ВКАЗІВКАМИ	години
1-й	<p style="text-align: center;">Тема 1. Лекція. СЕМІОТИЧНИЙ ПОВОРОТ У ФІЛОСОФІЇ ПІД ВПЛИВОМ ІДЕЙ Ч. С. ПІРСА.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія Ч. С. Пірса. Історичні віхи на шляху до сучасної семіотики. 2. Головні ідеї Ч. С. Пірса в аспекті перегляду метафізики і картезіанства. 3. Ключові ідеї і концепти семіотики. Від самосвідомості до самості: подолання дуалізму і протиставлення суб'єкта – об'єкта. 4. Семіотична функція знака і відмінності між <i>речами, об'єктами і предметами</i>. 5. Предмет семіотики. Семіотика і наука. <p style="text-align: center;">Література:</p> <p><i>Габермас Юрген.</i> Постметафізичне мислення. – К.: Дух і літера, 2011. С. 7-13, 27-49.</p> <p><i>Гайдеггер М.</i> Що таке метафізика?(Також: "Вступ" і "Післямова") // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления, - М.: Республика, 1993. – С. 16-41.</p> <p><i>Лангер Сьюзен.</i> Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. - М.: Республика, 2000. – С. 9-28.</p> <p><i>Ділі Дж.</i> Основи семіотики. - Львів: Арсенал, 2000. – (Авторська передмова до українського видання. С. 15 – 26); (Знаки: 82 - 99);</p> <p><i>Пирс Ч. С.</i> <i>Фаллибализм, непрерывность и эволюция</i> / Принципы философии. Том I. – Санкт-Петербург: Философское общество, 2001. – С. 116-139.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <p><i>Апель К.-О.</i> Развитие «аналитической философии языка» и проблема наук о духе // Апель Карл-Отто. Трансформация философии. – Москва: Логос, 2001. – С. 103 – 143.</p> <p><i>Скратон Роджер.</i> Коротка історія новітньої філософії. Від Декарта до Вітгенштайна. – С. 279-297 (Розділ: феноменологія та екзистенціалізм).</p> <p><i>Соссюр Фердинан де.</i> Курс загальної лінгвістики / Переклад з французької. –К.: Основи, 1998. – С. 18-37; 279-292.</p> <p><i>Карась А.</i> Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. № 5, 2008.</p>	2 авд.
2	<p style="text-align: center;">Семінар 1: СЕМІОТИЧНИЙ ПОВОРОТ У ФІЛОСОФІЇ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Картезіанська парадигма. Характерні риси метафізики Р. Декарта: проблема істини і культури. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Позитивізм, марксизм і філософія життя – як спроби подолання метафізики. 2. Ч. С. Пірс: від самосвідомості до самості: критика картезіанства. <ol style="list-style-type: none"> 2.2. Семіотика і семіологія. 3. Ключові ідеї і концепти семіотики. Суб'єкт і комунікативне товариство: подолання дуалізму і протиставлення суб'єкта – об'єкта. 4. Семіотична функція знака і відмінності між <i>речами, об'єктами і предметами</i>. 5. Предмет семіотики. Семіотика і наука. <p style="text-align: center;">ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Запропонуйте визначення метафізики у відмінності до визначення філософії. 2. У чому полягає суть критики метафізики у філософії і які критичні концепції ви можете назвати? 3. Роль філософії Ніцше в «подоланні метафізики»; чи стала філософія Ніцше «подоланням метафізики»? 4. Визначення основних рис "лінгвістичного повороту у філософії" на початку ХХ ст. 5. Роль Г. Фреге в «лінгвістичному повороті». Г. Фреге про розмежування сенсу і значення та символічну логіку. 6. Що таке «логіцизм», хто є його автором і в чому його призначення? 7. Як ви розумієте сентенцію Вітгенштайна «світ – це множина подій, а не речей»? За яким критерієм він поділяє висловлювання про реальність? 8. Внесок Л. Вітгенштайна у формування некартезіанської філософської парадигми. Стан речей, факт, подія, предмет, знак і символ – у концепції Л. Вітгенштайна. 	2 авд.

<p>9.Творчі завдання «Віденського гуртка» і Львівсько-Варшавської школи. Філософська програма Львівсько-Варшавської школи.</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p><i>Габермас Юрген.</i> Постметафізичне мислення. – К.: Дух і літера, 2011. С. 7-13, 27-49.</p> <p><i>Гайдеггер М.</i> Що таке метафізика?(Також: "Вступ" і "Післямова") // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления, - М.:Республика, 1993. – С. 16-41.</p> <p><i>Лангер Сьюзен.</i> Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. - М.: Республика, 2000. – С. 9-28.</p> <p><i>Ділі Дж. Основи семіотики.</i> Львів: Арсенал, 2000. (Авторська передмова до українського видання. С. 15 – 26; 82 - 99); https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf?</p> <p><i>Пирс Ч. С. Фаллибализм, непрерывность и эволюция /</i> Принципы философии. Том I. – Санкт-Петербург: Философское общество, 2001. – С. 116-139.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <p><i>Карась А. Ф.</i> Цикл текстів лекцій (у рукописах) – у папці «матеріали» на сайті</p> <p><i>Апель К.-О.</i> Развитие «аналитической философии языка» и проблема наук о духе // Апель Карл-Отто. Трансформация философии. – Москва: Логос, 2001. – С. 103 – 143.</p> <p><i>Скратон Роджер.</i> Коротка історія новітньої філософії. Від Декарта до Вітгенштайна. – С. 279-297 (Розділ: феноменологія та екзистенціалізм).</p> <p><i>Соссюр Фердинан де.</i> Курс загальної лінгвістики / Переклад з французької. –К.: Основи, 1998. – С. 18-37; 279-292.</p> <p><i>Карась А.</i> Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. - № 5, 2008.</p>	
<p style="text-align: center;">Тема 2-3: Лекції і семінари. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕМІОТИКИ та її ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ</p> <p style="text-align: center;">Лекція 2. Семінар 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості лінгвістичного повороту. 2. Мова, ментальність, мозок. Вербальна мова як спосіб соціальної комунікації, мислення й розуміння. 3. Лінгвістична теорія Ф. де Сосюра: головні концепти і принципи. 4. Слово як знак. Природа і модель лінгвістичного знака за Сосюром та його критика Ж. Деррідою. <p style="text-align: center;">Лекція 3. Семінар 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція (генеративної лінгвістики) Н. Чомського та її картезіанські основи. Критика поглядів Н. Чомського у філософії «втіленого розуму» Джорджа Лейкофа. 2. Мова і свідомість. Функціональні особливості мови з погляду семіотики. Мова як комунікативна і моделювальна системи. 3. Мова і влада. Мова в колоніальному середовищі: «нарратив і соціальний простір» (за Е. Саїдом). 4. Стан, проблеми і перспективи української мови в Україні. <p style="text-align: center;">Додаткові питання для засвоєння теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Хто такий Ф. де Сосюр і в чому полягають головні особливості його лінгвістичної концепції? 2. Запропонуйте характеристику моделі знака Ф. де Сосюра. Назвіть головні складника знака. Чому модель знака Сосюра вважається іматеріальною? 3. В чому полягає принцип довільності знака в моделі Сосюра і чому цей принцип надає його концепції «радикального» характеру. 4. Чому Ж. Деріда ставився критично до моделі знака Сосюра? Наведіть його аргументи. 5. Чому, на відміну Сосюра, модель знака Пірса вважається філософською? 6. Що таке «сигніфікація» ? 7. Що таке десигнат і денотат? 8. Що таке семіологія і в чому полягає її предмет? 9. Назвіть п'ять головних систем кодів функціонування мови. 10. Охарактеризуйте три феномени, які пов'язані з мовою, але не є «самою мовою». 11. Чому лінгвістична теорія Ф. де Сосюра має філософське значення? 	<p>8 год авд.</p>

12. Як Ви розумієте твердження Сосюра: «все, чим є мова, - це розрізнення, диференціація»?
13. Що таке «фоноцентризм» в семіології Ж. Деріди? В чому суть його критичної оцінки концепції знака Ф. де Сосюра?
14. Витлумачте суть гіпотези лінгвістичного релятивізму Сепіра-Уорфа.
15. В чому суть концепції *генеративної лінгвістики* Н. Чомського ?
16. Вкажіть на особливості в підході до пізнання реальності з погляду семіотики.
17. Природа когнітивності в класичній філософії і сучасній філософській семіотиці.
18. Що таке «наратив» і в чому полягає його семіотична функція.
19. Чи існує обмін знаками у неантропологічному середовищі?

Література:

Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. – К.: Академія, 2008. С.: Гумбольдтіанство: 34-48; О. Потебня: 195-204; Ф де Сосюр: 60-65; Н. Хомський: 80-87.

Ділі Дж. Основи семіотики. Львів: Арсенал, 2000. (Авторська передмова до українського видання. С. 15 – 26); (Семіоз: 58 – 69); (Знаки: 82 - 99); (Антропосеміотика: 104 – 120); (Фізіосеміоз і фітосеміоз: 138 – 160). **(Кабінет філософії)**

Еко Умберто. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Перекл. з англ. – Л.: Літопис, 2004. – С. 247-281. (Розділ 7.1.: *Аналіз значення*) **(Кабінет філософії)**

Забужко О. Мова і влада // "Дніпро", № 11, 1990. Або: <http://exlibris.org.ua/zabuzko/r02.html>

Забужко О. Мова і право // Міліція України, 1998, № 6. <http://exlibris.org.ua/zabuzko/r03.html>

Карась А. Ф. Текст лекції (серед матеріалів курсу і в кабінеті філософії).

Масенко Л. Мова і політика. <http://varnak.psend.com/mova.html>

Потебня О. Мова. Національність. Денаціоналізація / За ред. Ю. Шевельова. Нью Йорк, УВАН, 1992. Вступна стаття. С. 5 – 48: <http://diasporiana.org.ua/movoznavstvo/2300-potebnya-o-mova-natsionalnist-denatsionalizatsiya/>

Сосюр Фердинан де. Курс загальної лінгвістики / Переклад з французької. К.: Основи, 1998. С. 18-37; 86-102; 156-163; 166-170; 279-292.

Сайд Е. Культура й імперіалізм. К.: Критика, 2007. – С. 37-51; 111-135.

Содомора А. О. Від серця до слова, від слова – до серця. Львів: Літопис, 2012. – 52 с.

Томпсон Е. Трубадури імперії. Російська література й колоніалізм / Пер. з англ. – К.: Основи, 2006. С. 19-97.

George Lakoff and Mark Johnson. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought. Basic Books.1999. С. 470-471.

Тема 4. Лекція 4. ПРОБЛЕМА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕАЛЬНОСТІ

I. Знак і знакова система як умова репрезентації реальності

I. 1. Репрезентація як проблема філософії. Репрезентація та уявлення.

I. 2. Наївний реалізм: розрізнення репрезентації та реальності

II. Модель знака Ч. С. Пірса.

III. Структура знака згідно з Чарльзом Моррісом

Додаткові питання для засвоєння теми:

1. Що таке фанерон (фанерой) і фанероноскопія?
2. Що таке абдукція?
3. Поясніть значення понять «десигнат», «денотат», «конотація».
4. Охарактеризуйте кілька теорій референції і назвіть представників.
5. У чому суть референційного редукціонізму?

Література:

Ділі Дж. Основи семіотики. Львів: Арсенал, 2000. (Авторська передмова до українського видання. С. 15 – 26); (Семіоз: 58 – 69); (Знаки: 82 - 99); (Антропосеміотика: 104 – 120); (Фізіосеміоз і фітосеміоз: 138 – 160). **(Кабінет філософії)**

https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf

Патнем Гілари. Розум, істина й історія. К.: Альтернативи, 2003. (Розділ 1-2: **проблеми з референцією**). С. 28 – 60. **(Кабінет філософії)**

2
авд.

	<p><i>Пірс Ч. С. Что такое значение? / Пірс. Ч. С. Избранные философские произведения. Москва: Логос, 2000. С. 223-234.</i></p> <p><i>Моррис Чарльз Уильям. Основания теории знаков // Семиотика. Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва: Академический проект, 2001. С. 45-98.</i></p> <p><i>Мерло-Понти Морис. Феноменологія сприйняття. Пер. з фр., післямова та прим. О. Йосипенко, С. Йосипенко. Київ.: Український Центр духовної культури, 2001. 552 с. ISBN 966-628-004-3</i></p> <p><i>Почепцов Г. Г. Семиотика. М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2002. С. 131-141.</i></p> <p><i>Лангер Сьюзен. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. – М.: Республика, 2000. С. 51-94.</i></p>	
	<p style="text-align: center;">СЕМІНАР 4. ТЕМА:</p> <p>ЗНАК І ЗНАКОВА СИСТЕМА ЯК ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕАЛЬНОСТІ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Семіотика: метод чи погляд? Джон Ділі про особливості семіотичного підходу до тлумачення реальності. (<i>Основи семіотики. Дж. Ділі.</i>) 2. Ч. С. Пірс про «Деякі наслідки чотирьох нездатностей» (<i>За текстом Пірса</i>) <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Дух картезіанства. 2.2. Ментальна дія та її складові з погляду семіотики. 2.3. Знаки-думки: їхні виміри, властивості й елементи. 2.4. Людина-знак. Поняття реальності і буття з погляду семіотики. 3. Модель знака Ч. Пірса. (<i>Текст лекції</i>). 4. Структура і природа знака в концепції Ч. Морріса. (<i>Текст Ч. Морріса і лекція</i>) <p style="text-align: center;">Додаткові питання для засвоєння теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому самосвідомість, на думку Ч. С. Пірса, не може бути основою нашого знання про реальність? 2. Поясніть думку Пірса про те, що «не існує абсолютно первинного пізнання будь-якого об'єкта, але пізнання виникає в ході неперервного процесу» (267) 3. Чому Пірс піддає критиці силогістику Аристотеля ? 4. Що є основою ментальної дії? 5. Чи володіє людина якимось поняттями, окрім тих, як представлені в судженнях? 6. Що таке фанерон (фанерой) і фанероносекопія? 7. Що таке абдукція? 8. Поясніть значення понять «десигнат», «денотат», «конотація». 9. Охарактеризуйте кілька теорій референції і назвіть представників. 10. У чому суть референційного редукаціонізму? <p style="text-align: center;">Література:</p> <p><i>Ділі Дж. Основи семіотики. Львів: Арсенал, 2000. С. 45-58); Семіоз: 58-82.</i> https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf</p> <p><i>Пірс Ч. С. Некоторые последствия четырех неспособностей / Пірс. Ч. С. Избранные философские произведения. Москва: Логос, 2000. С. 48-96.</i></p> <p><i>Патнем Гіларі. Розум, істина й історія. К.: Альтернативи, 2003. (Розділ 1-2: проблеми з референцією). С. 28 – 60. (файл на порталі курсу)</i></p> <p><i>Моррис Чарльз Уильям. Основания теории знаков // Семиотика. Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Москва: Академический проект, 2001. С. 45-98. (файл на порталі курсу)</i></p> <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <p><i>Лангер Сьюзен. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. – М.: Республика, 2000. С. 9-28. (файл на порталі курсу)</i></p>	<p>2 Авд.</p>
	<p style="text-align: center;">ТЕМА 5. ЛЕКЦІЯ 5. КЛАСИФІКАЦІЯ І ГОЛОВНІ ФУНКЦІЇ ЗНАКІВ</p> <p>I. Критерії класифікації знаків, згідно з Ч.С. Пірсом.</p> <p>II. Три головні функції знаків.</p> <p>II. 1. Функція репрезентації</p> <p>II. 2. Функція референції</p> <p>II. 2. 1. Проблеми з референцією.</p> <p>II. 2. 2. Референційний редукаціонізм.</p> <p>II. 3. Функція інтерпретації: інтерпретанта/інтерпретант та інтерпретатор.</p>	<p>2 авд.</p>

<p>III. Репрезентативна матриця реальності (RMP) та її структура.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p><i>Ділі Дж.</i> Основи семіотики. С. 69-82 https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf</p> <p><i>Пірс Ч. С.</i> Некоторые последствия четырех неспособностей / Пірс. Ч. С. Избранные философские произведения. С. 162-199. (файл на порталі курсу)</p> <p><i>Патнем Гіларі.</i> Розум, істина й історія. К.: Альтернативи, 2003. (Розділ 1-2: проблеми з референцією). С. 28 – 60. (файл на порталі курсу)</p> <p><i>Моррис Чарльз Уільям.</i> Основания теории знаков // Семиотика. Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Москва: Академический проект, 2001. С. 45-98. (файл на порталі курсу)</p> <p style="text-align: center;">ТЕМА 5. СЕМІНАР: ЗНАКИ та їх поділ на ФУНКЦІЇ</p> <p>1. Пірс про три категорії ідей і 10 класів знаків (за <i>текстом Пірса «Знаки і категорії»</i>, с.162-175).</p> <p>2. Три функції знаків. (За <i>текстом лекції + тексти</i>).</p> <p>2.1. Функція репрезентації. (Лекція + Пірс: «Поділ знаків» №№228 до 243, с.177-184.)</p> <p>2.2. Функція референції. Проблеми з референцією. Референційний редукціонізм (Лекція + фрагмент з Г. Патнема).</p> <p>2.3. Функція інтерпретації: інтерпретант/інтерпретанта та інтерпретатор (Лекція + фрагмент з Дж. Ділі: с. 69-82)</p> <p style="text-align: center;">Додаткові питання для роботи над текстами.</p> <p>1. Поясніть думку Пірса про підстави (потреби) «поділити всі ідеї за трьома класами». Про які класи ідей йдеться?</p> <p>2. Розкрийте зміст поняття «буття» згідно з Пірсом.</p> <p>3. Поясніть поняття «первинності», «вторинності» і «третинності» щодо змісту поняття «буття».</p> <p>4. Що таке третинність? (332).</p> <p>5. Чому <i>триадне відношення</i> та ідея третинності для Пірса є найповнішими способом існування і варіантом проявлення <i>Буття</i>? (Спочатку треба пояснити відмінність між буттям та існуванням.) (331)</p> <p>6. Що таке «виродження відношення третинності»? Наведіть власний приклад, спираючись на приклад, наведений Пірсом в № 331 (с. 169)</p> <p>7. У чому полягає головна функція знака? «Мені здається, що головна функція знака полягає в тому, щоб презентувати недійсні відношення дійсними, – не приводити їх вдію, але встановлювати звичку або загальне правило, засобом якого вони при оказії будуть діяти» (с. 170).</p> <p>8. За якими критеріями Ч.С. Пірс пропонує поділити знаки на класи? (№ 333)</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p><i>Ділі Дж.</i> Основи семіотики. С. 69-82 https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf</p> <p><i>Пірс Ч. С.</i> Некоторые последствия четырех неспособностей / Пірс. Ч. С. Избранные философские произведения. С. 162-199. (файл на порталі курсу)</p> <p><i>Патнем Гіларі.</i> Розум, істина й історія. К.: Альтернативи, 2003. (Розділ 1-2: проблеми з референцією). С. 28 – 60. (файл на порталі курсу)</p> <p><i>Лангер Сьюзен.</i> Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. М.: Республика, 2000. С. 9-28. (файл на порталі курсу)</p>	
<p>Тема 6. Лекції 6 ТИПИ ЗНАКІВ І ПРОБЛЕМА ЗНАЧЕННЯ</p> <p>I.1. БУТТЯ ТА ІСНУВАННЯ: субстанційні, онтологічні і трансцендентальні відношення</p> <p>I. 2. Поділ знаків на 10 класів – с. 4.</p> <p>II. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗНАКІВ на основі визначення ступеня мотивованості і довільності його складників (елементів) – с. 6.</p> <p>II. 1. Знак-образ, або іконічний знак – с. 6.</p> <p>II. 1.2. Проблема реалізму. Візуальний знак-образ і візуальне значення – с. 8.</p>	<p>2 год. авд.</p>

<p>II. 2. Знак-індекс – с.11. II. 3. Знак-символ – 12. III. ОСОБЛИВОСТІ СИМВОЛІЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ – С. 14. III. 1. Символічне перетворення: символ, ієрархія та омана – с. 14. III. 1. 1. Символ, ієрархія і омана – с. 16. III. 1. 2. Ієрархія знаків і домінування – с. 17. III. 2. СИМВОЛ ЯК ЯВИЩЕ КУЛЬТУРИ і МЕНТАЛЬНОСТІ – с. 17. III. 3. Парадокс репрезентації – с. 19. III. 4. Селективність репрезентації – с. 20. III. 5. Проблема симулятивної репрезентації і симуляції реальності – с. 22. IV. ГЕНЕЗА ЗНАКОВИХ СИСТЕМ в аспекті генерування значень – с. 25. IV.1. Інформація і проблема значення – с. 26. IV.2. Денотація і конотація – с. 29. IV.3. Сенс, значення і смисл – с. 30 Висновок.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p><i>Пірс Ч. С.</i> Ікона, індекс, символ / Пірс. Ч. С. Избранные философские произведения. С. 200-222. (файл на порталі курсу). <i>Пірс Ч. С.</i> Пірс Ч. С. Що таке значення? С. 223-233 (файл на порталі курсу). <i>Лангер Сьюзен.</i> Філософія в новому ключі: Исследование символики разума, ритуала и искусства. С. 28-51 (файл на порталі курсу) Див. також розділи про символи і значення: С. 130-183; 237-262. <i>Бодріяр Ж.</i> Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004. С. 5-20. https://shron1.chtyvo.org.ua/Jean_Baudrillard/Symuliakry_i_symuliatsiia.pdf <i>Барт Р.</i> Избранные работы: Семиотика / Пер. с фр. Москва: прогресс, 1994. С. 535-541(файл на порталі курсу). <i>Гірц К.</i> Політика сенсів / Інтерпретація культур. Вибрані есе. К., 2001. С.365-384 (файл на порталі курсу) https://shron1.chtyvo.org.ua/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur.pdf</p>		
<p>ТЕМА:ТИПИ ЗНАКІВ І ПРИРОДА ЗНАЧЕННЯ СЕМІНАР 6: ТИПИ ЗНАКІВ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи знаків і критерії їхнього поділу (Текст лекції). 2. Характеристика знаків Ікон (Образів), Індексів і Символів. (Ч. С. Пірс «Ікона, індекс, символ» (с. 200-222). Що таке «Гіпоікона»? 3. Символічне перетворення (Лангер С. Філософія у новому ключі. С. 28-51, + лекція). 3.1. Жан Бодріяр про симулякри і симуляцію (Бодріяр Ж. С. 5-20). <p>СЕМІНАР 7.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Генеза знакових систем в аспекті генерування значень. 4.1.Що таке значення? Пірс Ч. С. Що таке значення? С. 223-233 (+ лекція 7) 4.2. Інформація і проблема значення. 4.3.Денотація і конотація. 4.4.Сенс, значення і смисл. 5. Барт Ролан. Війна мов. (с.535-541). 5.1.Політика сенсів. (Кліфорд Гірц, с. 365-384) <p style="text-align: center;">Додаткові питання для засвоєння теми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • У чому, на думку Пірса, полягає головна функція знака? (№ 332.) • Наведіть критерії (принципи), згідно з якими Ч. С. Пірс поділяє знаки на типи і класи («Про знаки і категорії» №№. 333-341; с. 171-175). • Якого типу «відношення» є основою поділу знаків на Ікони, Індокси і Символи? («Про знаки і категорії» № 335, с. 172). • Що таке <i>знак-гіпоікона</i> і на які модули вони поділяються? (Пірс, «Ікона, індекс, символ»: №№ 276-278; с. 201-202) • У якому відношенні між собою перебувають <i>твердження</i> та <i>ікони</i>? (№ 278). 		<p>4 год.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Поясніть думку Пірса: «в синтаксисі будь-якої мови існують логічні ікони, які підтримуються конвенціональними правилами» (№ 280, с. 203). • Знак-символ і речі: у якій координації вони перебувають? Чи може знак-символ вказувати на окрему річ? (Пірс, «Ікона, індекс, символ»: № 298-301; с. 216-217). • Поясніть думку Ж. Бодріяра про те, що «ера симуляції відкривається через ліквідацію всіх референцій». • Що таке симулювання (симуляція), згідно з Ж. Бодріяром, і яким чином цей стан пов'язаний зі станом дисимуляції? • Якщо концепт симулякра застосувати до аналізу української дійсності, що ви зможете про неї повідомити? • Поміркуйте над темою – «Симуляція як стиль життя», підготуйте есе. • Розкрийте зміст понять «денотація» - «конотація» і запропонуйте приклади. • Охарактеризуйте акратичні та енкратичні джерела значень. • У чому полягають відмінності між сенсом, значенням і смислом? <p style="text-align: center;">Література</p> <p>Пірс Ч. С. Ікона, індекс, символ / Пірс. Ч. С. Избранные философские произведения. С. 200-222. (файл на порталі курсу).</p> <p>Пірс Ч. С. Що таке значення? С. 223-233 (файл на порталі курсу)..</p> <p>Лангер Сьюзен. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства. С. 28-51 (файл на порталі курсу) Див. також розділи про символи і значення: С. 130-183; 237-262.</p> <p>Бодрияр Ж. Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004. С. 5-20. https://shron1.chtyvo.org.ua/Jean_Baudrillard/Symuliakry_i_symuliatsiia.pdf</p> <p>Барт Р. Избранные работы: Семиотика / Пер. с фр. Москва: прогресс, 1994. С. 535-541(файл на порталі курсу).</p> <p>Гірц К. Політика сенсів / Інтерпретація культур. Вибрані есе. К., 2001. С.365-384 (файл на порталі) https://shron1.chtyvo.org.ua/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur.pdf?</p>	
	<p style="text-align: center;">Тема 7. ЛЕКЦІЯ 8: СЕМІОТИЧНЕ КОНСТРУЮВАННЯ ДІЙСНОСТІ.</p> <p>I. Репрезентація як чинник семіотичного конструювання дійсності.</p> <p>1.1. Реальність, дійсність, буття.</p> <p>1.2. Репрезентація як конвенційна конструкція</p> <p>II. Семіотична компетенція, її головні функції і семіотичний код</p> <p>2.1. Визначення семіотичної компетенції</p> <p>2.2. Дві головні функції семіотичної компетенції.</p> <p>2.3. Поняття «коду». Структурний і процесуальний (процедурний) коди.</p> <p>2.4. Відмінність між семіотичними компетенціями тварини і людини; основні риси семіотичної компетенції людини</p> <p>III. Семіоз як конструктивний чинник еволюційного процесу і соціально-культурного розвитку людини</p> <p>3.1. Еволюція як семіоз: умвельт та інневельт</p> <p>3.2. Емпатія, емоційна гранулярність і дискурс</p> <p>IV. Реальність і дійсність. Філософія як інтерпретація дійсності.</p> <p>Висновки</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p>Ділі Дж. Основи семіотики (файл на порталі).</p> <p>Deely John. Innenwelt and Umwelt / Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2019. Випуск 21. С. 3–16. file:///C:/Users/Rector/Downloads/10254-19571-1-PB.pdf (файл на порталі курсу)</p> <p>Гірц К. Розвиток культури й еволюція розуму / Інтерпретація культур. К., 2001. С.68-104 (файл на порталі). https://shron1.chtyvo.org.ua/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur.pdf?</p> <p>Фельдман-Барретт Ліза. Як народжуються емоції? Таємне життя мозку. Харків, 2018. Розділ. Емоції як соціальна реальність. С. 207-243.</p>	2 год.

	<i>Карась А.</i> Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. № 5, 2008.	
	<p align="center">СЕМІНАР 8. Тема: СЕМІОЗ, ЕВОЛЮЦІЯ і ДИСКУРС. ГЕНЕЗА ЗНАКОВИХ СИСТЕМ ЯК ПРОЦЕС СЕМІОЗУ.</p> <p>1. Поняття семіозу та його особливості (Ділі Дж. Основи семіотики, с. 58-69)</p> <p>2. Рівні семіозу: зоосеміотика й антропосеміотика (Ділі Дж., с. 105-124)</p> <p>2.1. Фізіосеміоз і фітосеміоз (Ділі Дж., с. 138-159).</p> <p>3. Біосеміотика: еволюція як семіоз, життя як значення і вибір. Питомо-видові об'єктивні світи як взаємодія <i>умвельту</i> (видосвіту) та <i>інневельту</i> (Ділі Дж. Авторська передмова до українського видання / Основи семіотики, с. 15-25; також: 105-124, 175-178. Текст лекції 8).</p> <p>3.1. Відчуття і перцепція: семіотичні передумови сприйняття. Тілесність як чинність семіозу (Текст лекції 8).</p> <p>3.2. Семіотичне розуміння досвіду. Досвід як складник умвельту та інневельту. (Ділі, с. 105-113. Текст лекції 8).</p> <p>3.3. Семіоз як критичне дослідження текстуальності (тексту, культури і дійсності) і як модель дискурсу (Ділі Дж., с. 126-137)</p> <p>4. Емпатія, розум і культура. Культура як семіотичний феномен (<i>Гірц К. Розвиток культури й еволюція розуму</i> / Інтерпретація культур, с. 68-104. Текст лекції 8).</p> <p align="center">Додаткові питання для засвоєння теми:</p> <p>1. Назвіть головні складники семіозу. Що є головним чинником семіозу?</p> <p>2. Чому інтерпретант/а здатний-здатна викликати ментальність?</p> <p>3. Поясніть відмінність між поняттями «об'єктивність» та «об'єктність», «об'єктивізація» та «об'єктивація».</p> <p>4. Окресліть зміст термінів «довкілля», «середовище», «умвельт», «інневельт» й охарактеризуйте їхнє співвідношення.</p> <p>5. Вкажіть на особливості біосеміотики в аспекті взаємодії семіозу й еволюції.</p> <p>6. Що таке дзеркальні нейрони і яким чином вони пов'язані з емпатією?</p> <p>7. Що таке емоції у відмінності до почуттів та афектів?</p> <p>8. Запропонуйте семіотичне визначення культури.</p> <p align="center">Література.</p> <p><i>Ділі Дж.</i> Основи семіотики (файл на порталі курсу).</p> <p><i>Deely John.</i> Innenwelt and Umwelt / Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2019. Випуск 21. С. 3–16. file:///C:/Users/Rector/Downloads/10254-19571-1-PB.pdf (файл на порталі курсу)</p> <p><i>Гірц К.</i> Розвиток культури й еволюція розуму / Інтерпретація культур. К., 2001.С.68-104 (файл на порталі). https://shron1.chtyvo.org.ua/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur.pdf?</p> <p><i>Фельдман-Барретт Ліза.</i> Як народжуються емоції? Таємне життя мозку. Харків, 2018. Розділ. Емоції як соціальна реальність. С. 207-243.</p> <p><i>Мерло-Понті Моріс.</i> Феноменологія сприйняття. Пер. з фр., післямова та прим. О. Йосипенко, С. Йосипенко. Київ.: Український Центр духовної культури, 2001. 552 с. ISBN 966-628-004-3</p> <p><i>Карась А.</i> Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. № 5, 2008.</p>	2 год

ЗАВДАННЯ для САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

За самостійну роботу максимальна сума – 10 балів

1	Робота над термінологічним словником	4
2	Визначте основні принципи семіотичної парадигми у порівнянні з картезіанською парадигмою розуміння світу (Пирс. Ч. С. Деякі наслідки чотирьох нездатностей)	6
3	<p>Розділ: історія семіотики (За Дж. Ділі. Основи семіотики)</p> <p>1.Поняття знака в античності (Платон, Аристотель) та середньовіччі (патристика, схоластика, номіналізм, реалізм); Іберійське середовище і Дж. Поїнсот.</p> <p>2. Проблема знака у філософії Нового часу (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Лок, А. Арно, П. Ніколь, Е. Б. де Кондильяк).</p>	8

	3.Формування семіотики як науки про знаки та знакові системи (Ф. де Сосюр, Ч. С. Пірс, Л. Єльмслєв, Р. Барт, У. Еко, Дж. Ділі).	
4	Тема: Мовні вартості: Сосюр Ф. Курс загальної лінгвістики. С. 156-170. Поняття <i>парадигми</i> і <i>синтагми</i> ; синтагматичні відношення. 2. Синтагматичні та асоціативні відношення у мові і мовленні. 3. Чи належить синтагма до мови чи до мовлення? Який критерій розмежування і визначення можна запропонувати?	6
5	Тема: семантичний аспект семіотики. За Г. Патнем: Розум, істина й історія. (Розділ 1-2: проблеми з референцією). С. 28 – 60. 1. Поняття референції та її головні концепції. 2. Що таке «магічна теорія референції»? 3. Чи є референція невід’ємною рисою самих знаків? 4. Визначання референції є індивідуальним чи соціальним? Поясніть суть питання і запропонуйте пояснення. 5. У чому полягають недоліки <i>феноменологічної</i> теорії референції? Еко Умберто. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Перекл. з англ. Л.: Літопис, 2004. С. 247-281. Розділ 7.1. Аналіз значення.	10
6	<i>Карась А.</i> Єдність культури і природи з погляду семіотики // Ділі Дж. Основи семіотики. С. 7 – 15. <i>Карась А.</i> Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. - № 5, 2008.	6
7	Конспект головних думок. <i>Гірц К.</i> Розвиток культури й еволюція розуму /Інтерпретація культур.К.,2001.С.68-104. https://shron1.chtyvo.org.ua/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur.pdf	6
8	Конспект. <i>Лангер С.</i> Структура значення / Філософія в новому ключі. С. 237-262	6
9	Підготовка есе.	8
	Всього годин за семестр	60 год.
	<p align="center">МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ</p> <p>Самостійна робота студента передбачає оволодіння навчальним матеріалом у позааудиторний час. Це обов’язкова й невід’ємна складова процесу вивчення нормативної дисципліни.</p> <p>До самостійної роботи студентів <i>належать</i>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота з першоджерелами (конспект вибраних уривків та систематизація головних тез у письмовому вигляді); 2. Укладання термінологічно-поняттєвого словника до кожної теми навчальної програми (робота з філософськими словниками та енциклопедіями); 3. Опрацювання обов’язкової та допоміжної фахової бібліографії; 4. Проведення самоконтролю з боку студентів (у вигляді опрацювання описових та тестових питань для самоконтролю, поданих до кожної теми); 5. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання – ІНДЗ – (написання реферату/есе, підготовка до виступу на тематичній конференції, участь в олімпіадах тощо); 6. Участь у тематичних видах діяльності, відповідних до мети й завдань навчальної дисципліни, що ініціюються університетом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування. <p>Самостійно опрацьований матеріал, що передбачений навчальним планом, виносить на підсумковий іспитовий контроль нарівні з тим, що опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.</p> <p>Контроль за виконанням самостійної роботи здійснюється у формі:</p> <ol style="list-style-type: none"> а) письмових тестових бліц-контролів на семінарських заняттях; б) перевірки конспектів; в) контрольних робіт (тестування) впродовж семестру; г) підготовки одного есе впродовж семестру. 	

	<p>Методичним забезпеченням позааудиторної самостійної роботи студента впродовж семестру слугують: базова бібліографія (в т. ч. навчальні підручники і посібники), рекомендовані та допоміжні джерела до курсу, хрестоматія вибраних першоджерел, окремі авторські тексти лекцій, методичні вказівки та завдання, поставлені лектором-викладачем для засвоєння кожної теми.</p> <p>Контрольні питання для підсумкових екзаменаційних замірів знань розміщені в електронній базі тестових завдань Університетської мережі та є доступними студентам згідно встановленого графіку.</p>	
	<p style="text-align: center;">Наукові вимоги до підготовки есе.</p> <p>Есе на обрану тему має (в обсязі від 4000 до 6000 символів) складатися з таких частин:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перша (Вступ) – 1 сторінка друку писана від руки – присвячена загальному вступу до проблематики обраної філософської теми; окресленню <i>актуальності</i> базових світоглядних, історичних, соціальних та культурних передумов, у межах яких постали саме ці філософські ідеї. Сформулювати <i>мету і предмет</i> дослідження. 2. Друга (виклад основного матеріалу) присвячена ширшому аналізу обраної філософської проблеми; повинна базуватися на самостійно опрацьованих першоджерелах; містити аргументовані власні рефлексії, що сформовані на підставі презентації, аналізу та інтерпретації поглядів, думок і міркувань авторів, на основі джерел яких розглядається тема.. 3. Третя. Висновки. Подати загальні висновки, що випливають з аналізу обраної теми та її проблематики. 4. Список літератури. Вказати перелік використаних джерел в алфавітному порядку, на які в тексті есе в подані в дужках посилання за зразком: (1, с. 47), (3, с. 165) тощо. <p>Автори повинні врахувати, що наукові вимоги до есе передбачають самостійну аналітичну роботу над джерелами, яка має показати старанний рівень засвоєння обраної теми і її проблематики.</p> <p>Текст есе може містити самостійні авторські міркування, які виступатимуть контр-аргументами щодо думок відомих авторів, філософів, але такі міркування мають бути викладені в науково аргументованій і полемічно коректній формі.</p> <p>При аналізі обраної теми автори повинні використовувати поняттєвий філософський інструментарій.</p>	

Підготував проф. А. Ф. Карась